

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/110

K A R A R

Cumhurbaşkanının 10.03.2023 tarihli ve 2023/121 sayılı kararı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin yenilenmesine karar verilmiş olup, anılan karar Resmî Gazete'nin 10.03.2023 tarihli ve 32128 Mükerrer sayılı nüshasında yayımlanmıştır.

Kurulumuzun 10.03.2023 tarihli ve 2023/90 sayılı kararıyla, birlikte yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçiminin 14 Mayıs 2023 Pazar günü, Cumhurbaşkanlığı Seçiminin ikinci oylamaya kalması durumunda 28 Mayıs 2023 Pazar günü yapılmasına karar verilmiştir.

28. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde uygulanacak Seçim Takvimi uyarınca, 9 Nisan 2023 Pazar tarihinde siyasi partilerin genel merkezleri, seçime katılacakları seçim çevrelerine ait aday listelerini Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına alındı belgesi karışılmasında taahhüt edilecek ve kâğıt ortamında en geç saat 17.00'ye kadar verecek, bağımsız adaylar da aynı gün aynı saate kadar başvurularını aday olacakları yerel seçim kurullarına yapacaklardır.

14 Mayıs 2023 Pazar günü yapılacak olan 28. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde uygulama birliğinin sağlanması açısından, bağımsız adayların başvurularında uyulması zorunlu usuller ile yatırılacak teminat miktarının saptanması ve sair hususların tespiti istenilmiştir olmakla, konu incelendi.

GEREK GÖRÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

“Seçimlerin genel yönetim ve denetimi” başlıklı 79'uncu maddesinde; “Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.

Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzenlenmesinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, ikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundadır. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine bağlanamaz.”

“Milletvekili seçilme yeterliliği” başlıklı 76'ncı maddesinde; “Onsekiz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

En az ilköğretim mezunu olmayanlar, kısıtlılar, askerlikle ilişkili olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile adli hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilal, irtikâp, rüsvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancını kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, Resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.”

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun;

“Seçilme yeterliliği” başlıklı 10'uncu maddesinde; “Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı milletvekili seçilebilir.”

“Milletvekili seçilemeyecek olanlar” başlıklı 11'inci maddesinde; “Aşağıda yazılı olanlar milletvekili seçilemezler:

- a) İlköğretim mezunu olmayanlar,
- b) Kısıtlılar,
- c) Askerlikle ilişkili olanlar,
- d) Kamu hizmetinden yasaklılar,

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/110

e) Taksirli suçlar hariç, toplam bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun ayrı hapis cezasına hüküm giymiş olanlar,

f) Affa uğramış olsalar bile;

1. Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karı tırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar,

2. Türk Ceza Kanununun ikinci Kitabının, birinci babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etme suçundan mahkûm olanlar,

3. Terör eylemlerinden mahkûm olanlar,

4. Türk Ceza Kanununun 536 ncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı eylemlerle aynı Kanunun 537 nci maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında yazılı eylemleri siyasi ve ideolojik amaçlarla işlenmekten mahkûm olanlar.

(Yukarıda 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre yazılı suçların 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda karışılmasını bulan suçlardan mahkûm olanlar da aynı kapsamda değerlendirilir.)

“Adaylara karşı itiraz” başlıklı 22'nci maddesinde; “Adayların geçici olarak ilanından itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna itiraz edilebilir. İtirazlar, il seçim kurullarınca, en geç iki gün içinde karara bağlanılır.

İlgililer, bu kararlara karşı iki gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna itiraz edebilirler.

Yüksek Seçim Kurulu, üç gün içinde ve en geç, kesin aday listelerinin ilanı gününe kadar bu itirazları karara bağlar.”

“Adayların incelenmesi” başlıklı 23'üncü maddesinde; “Bir il, bir kaç seçim çevresine bölünmüş olsa bile il seçim kurulları, kendi seçim çevrelerinin adayları hakkında yaptıkları inceleme sonunda, bu Kanunda yazılı adaylık şartlarında noksanlık veya aykırılık bulunduğunu görürlerse, durumu geçici ilan tarihinden itibaren iki gün içinde ilgili adaya, siyasi partilerin il başkanlarına ve Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler.”

hükümlerine yer verilmiştir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 21'inci maddesinin birinci fıkrasında; “Bağımsız milletvekili adaylığı için yapılacak başvuruda, adayın milletvekili seçilmek istediği çevrenin il seçim kurulu başkanına bu Kanunun adaylık için aradığı şart ve nitelikleri taşıdığını belirten bir yazı ile yapılır.” denilmektedir.

Bu hükümden açıkça anlaşıldığı üzere; Kanun, milletvekili seçimine bağımsız olarak katılacakların adaylık başvurularında, adaylık için gerekli yasal şart ve nitelikleri taşıdığını açıklanması dışında belli bir ekil öngörmemi, aynı maddenin son fıkrasında ise bağımsız adaylık için başvuruların en yüksek derecedeki Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık brüt tutarı kadar parayı ilgili mal sandığına emaneten yatırıp makbuzunu milletvekili seçilebilmek için gerekli belgelerine ekleyecekleri belirtilmiştir. Yatırılacak emanet paranın miktarı 55.598 (ellibe binbe yüzdoksansekiz) Türk Lirasıdır.

Ancak milletvekili seçilebilmek için adayın seçilme yeterliğine sahip olması yasal zorunluluk olduğundan, il seçim kurullarının resmen yapacakları inceleme sırasında yasal şartlar ve nitelikler yönünden üpheli bir durum söz konusu olduğunda gerekli bilgi ve belgeleri istemeleri doğaldır.

14 Mayıs 2005 günü ve öncesinde doğan bağımsız adayların başvuruları sırasında; Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan nüfus cüzdanı örneğini, öğrenim durumunu

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/110

gösterir diploma örneğini, askerlikle ilgili olmadığına dair belgeyi ve ayrıca adli sicil ve arşiv kaydı belgelerini de eklemeleri gerekmektedir.

Adli sicil ve arşiv kaydında mahkûmiyeti bulunan adayların ise;

Memnu hakların iadesi kurumu önceden, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 121 ilâ 124 ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 416 ilâ 420'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda memnu hakların iadesi kurumuna yer verilmemiştir, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53'üncü maddesinde belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma güvenlik tedbiri olarak düzenlenmekle beraber, bu hak yoksunluklarının cezanın infazının tamamlanmasıyla birlikte sona ermesi kabul edilmiştir. Ayrıca, Anayasa'nın milletvekili seçilme yeterliliğini düzenleyen 76'ncı maddesinin ikinci fıkrasında ve buna dayalı olarak da 2839 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinde bazı mahkûmiyetlerin affa alınması olsa bile milletvekili seçilmeye engel olmaması belirtilmektedir.

5237 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesi ile ilgisi bulunmayan ve bu Kanuna göre bir hak yoksunluğu doğurmayan bu tür mahkûmiyetlerin, bazı özel kanunlardaki veya seçim mevzuatındaki ayrıksı hükümler nedeniyle bir kısım mesleklerin icrası ve seçilme dâhil çeşitli hakların kullanılmasını imkânsız hale getirdiği anlaşıldığında, yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumuna yeniden ihtiyaç duyulmuş ve söz konusu kurum 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na 13/A maddesi eklenmek suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Bu madde metninden ve gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, mahkûmiyet hangi kanundan kaynaklanmış olursa olsun, hükümlü yönünden süresiz hak yoksunluğu doğuruyorsa, bu yoksunluğun giderilmesi için, süre ve diğer koşullar gerçekleştirilince, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilmesinin mümkün olduğu dikkate alınarak, Anayasa'nın 76/2'nci maddesinde ve buna dayalı olarak, 2839 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinde belirtilen nitelikte bir ceza mahkûmiyeti nedeniyle milletvekili seçilme hakkını yitirmiş bulunan kişiler, bu haklarına ancak ve sadece, 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesi uyarınca, talepleri üzerine mahkemece verilecek "yasaklanmış hakların geri verilmesi" kararı ile kavuşabileceklerinin mümkün olması nedeniyle;

1- 2839 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde belirtilen suçlardan ve (e) bendinde söz edildiği gibi taksirli suçlar hariç bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanların, kesinleşmiş cezalarının infazından sonra, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 121, 122, 123, 124'üncü maddelerine veya 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesine göre mahkûmiyet kararlarına ilişkin olarak ayrı ayrı memnu hakların iadesi (yasaklanmış hakların geri verilmesi) kararlarının (kesinleşmiş) erdili),

2- Yukarıda belirtilen suçların niteliği ve cezaların süresi itibarıyla 5237 sayılı Kanun'un 51'inci maddesine göre mahkûm oldukları hapis cezaları ertelenenlerin, mahkûmiyet kararlarına ilişkin olarak 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesine göre ayrı ayrı yasaklanmış hakların geri verilmesi kararlarının (kesinleşmiş) erdili),

3- Yine, 2839 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yazılı suçlardan ve (e) bendinde belirtilen taksirli suçlar hariç bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun ağır hapis cezasına hüküm giymiş olup da mülga 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca cezaları ertelenmiş olanların, 765 sayılı Kanun'un 95'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, hüküm tarihinden itibaren beş yıl içinde, başka bir suçtan hüküm giymemiş olduklarını kanıtlayabilmeleri için söz konusu tecilli/ertelenmiş mahkûmiyet kararlarının (kesinleşmiş) erdili),

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/110

4- Seçilmesine engel sabıkası olanlar hakkında sonradan uyarılama yapılarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231'inci maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olanların buna ilişkin kararının (kesinleşmiş),

onaylı birer örneğinin bulunması gerekmektedir.

Yüksek Seçim Kurulu tarafından, illerden gelen bağımsız adaylarla ilgili başvuruların belgelerinin incelenmesi sonucu tespit edilen eksikliklerin, bağımsız adaylardan tamamlanması istenir (2839/13, 14, 23).

Bağlı evrakında eksiklik tespit edilen ve kendisine ulaşılamayan bağımsız adaylar ve eksiklikleri, Resmî Gazetede ve www.ysk.gov.tr adresinde yayımlanır/yayınlanır.

Geçici aday listelerine itiraz halinde, sözü edilen belgelerin itirazcı tarafından ibraz edilmesi zorunlu olup, sadece yasal engellerden ötürü itirazcının sağlaması mümkün olmayan belge ve bilgiler, buldukları yerlerden il seçim kurullarınca getirilecektir.

Öte yandan; bağımsız adayların, adaylık başvurularını hangi tarihten itibaren yapabilecekleri konusunda yasal bir düzenleme bulunmadığından, bu hususun Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenmesi gerekmektedir. Yüksek Seçim Kurulunun 13.03.2023 tarih ve 99 sayılı kararıyla kabul edilen "14 Mayıs 2023 Pazar Günü Birlikte Yapılacak Olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ile 28. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde Uygulanacak Seçim Takvimi"nde; siyasi partilerin aday belirlemelerine ilişkin süreler göz önünde tutularak, seçim işlemlerinde, birlik, kolaylık ve düzen sağlanması için 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimine bağımsız aday olarak katılmak isteyenlerin (En geç 9 Nisan 2023 Pazar günü saat 17.00'ye kadar) ilgili il seçim kurulu başkanlıklarına bizzat başvurularını benimsenmiştir.

Ancak, bağımsız milletvekili adaylığı başvurusuna münhasır olarak verilen özel noter vekâletnamesine istinaden yapılan bağımsız adaylık başvuruları da kabul edilecektir.

Ayrıca; 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 41'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bağımsız adayların, adaylıktan vazgeçmeleri nedeniyle emaneten yatırdıkları paraların geri verilebilmesi için Seçim Takvimine göre vazgeçmenin, 14 Nisan 2023 Cuma günü saat 17.00'ye kadar yetkili mercie usulüne uygun olarak bildirilmiş olması kararlaştırılmış olup, bağımsız adaylıktan vazgeçme başvurusunun doğrudan, ahsen ve kimlik ibraz etmek suretiyle Yüksek Seçim Kuruluna ya da Yüksek Seçim Kuruluna iletilmek üzere aynı şekilde il seçim kurulu başkanlığına yapılabileceği gibi en geç bu tarih ve saatte sayılan kurullara ulaştırılmak üzere noter aracılığıyla yapılması da mümkün olacaktır.

S O N U Ç: Açıklanan nedenlerle;

1- 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimine bağımsız aday olarak katılmak isteyenlerin, 9 Nisan 2023 Pazar günü saat 17.00'ye kadar milletvekili seçilmek istedikleri çevrenin il seçim kuruluna, yasal şart ve nitelikleri taşıdıklarını belirten bir dilekçe ile bizzat veya bağımsız milletvekili adaylığı başvurusuna münhasır olarak verilen özel noter vekâletnamesine istinaden yapılacak bağımsız adaylık başvurularının kabul edileceğine,

2- Bağlı dilekçelerine, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 21'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca en yüksek derecedeki Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık brüt tutarı olan 55.598 (ellibe binbe yuzdoksansekiz) Türk Lirasını ilgili mal sandığına emaneten yatırdıklarını gösterir makbuz ile 2839 sayılı Kanun'un 10 ve 11'inci maddelerine göre;

a) Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı veya Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarasını gösterir nüfus cüzdanı örneğini (noter veya siyasi parti yetkililerince onaylanmış),

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/110

b) Ö renim durumunu gösterir diploma örneğini (noter veya siyasi parti yetkililerince onaylanmış),

c) Adli sicil ve arşiv kaydı belgesini,

ç) Oy verme günü itibarıyla askerlikle ilişiği olmadığına dair belgeyi,

eklemeleri gerektiğine, nüfus kayıt örneği, öğrenim/mezun belgesi, oy verme günü itibarıyla askerlikle ilişiği olmadığına dair belge ve adli sicil ve arşiv kaydı belgesinin e-devlet kapısından (karekodlu) (www.turkiye.gov.tr) alınmış olanların da kabul edileceğine,

3- Adli sicil ve arşiv kaydında mahkûmiyeti bulunan adayların ayrıca;

a) 2839 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde belirtilen suçlardan ve (e) bendinde söz edildiği gibi taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun atır hapis cezasına hüküm giymiş olanların,

Kesinleşmiş cezalarının infazından sonra, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 121 ilâ 124'üncü maddeleri veya 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesine göre mahkûmiyet kararlarına ilişkin olarak ayrı ayrı memnû hakların iadesi (yasaklanmış hakların geri verilmesi) kararları almaları ve kararın kesinleşmiş (açıklamalı),

Yukarıda belirtilen suçların niteliği ve cezaların süresi itibarıyla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51'inci maddesine göre mahkûm oldukları hapis cezası ertelenenlerin, mahkûmiyet kararlarına ilişkin olarak 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesine göre ayrı ayrı yasaklanmış hakların geri verilmesi kararları almaları ve kararın kesinleşmiş (açıklamalı),

b) 2839 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yazılı suçlardan ve (e) bendinde söz edildiği gibi taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun atır hapis cezasına hüküm giymiş olup da cezaları mülga 647 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca ertelenmiş olanların,

765 sayılı Kanun'un 95/II'nci maddesine göre, hüküm tarihinden itibaren beş yıl içinde, başka bir suçtan hüküm giymemiş olduklarını kanıtlayabilmeleri için söz konusu tecilli/ertelenmiş mahkûmiyet kararlarının kesinleşmiş (açıklamalı),

c) Milletvekili seçilmesine engel mahkûmiyeti olanlar hakkında sonradan uyarılama yapılarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231'inci maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olanların buna ilişkin kararın,

onaylı birer örneğini eklemeleri gerektiğine,

4- Geçici aday listelerine itiraz halinde, sözü edilen belgelerin itirazcı tarafından ibraz edilmesi zorunlu olup, sadece kanuni engellerden ötürü itirazcının sahlaması mümkün olmayan belge ve bilgilerin, buldukları yerlerden il seçim kurullarınca getirilebileceğine,

5- İnceleme ve değerlendirilmenin yukarıda belirtilen ilkeler ve yasal düzenlemeler çerçevesinde yapılmasına,

6- Bağımsız milletvekili adaylarının adaylıktan vazgeçmeleri nedeniyle emaneten yatırdıkları paraların geri verilebilmesi için vazgeçmenin en son 14 Nisan 2023 Cuma günü saat 17.00'ye kadar yapılabileceğine,

7- Milletvekilliği için adaylıktan vazgeçmenin, kimlik göstermek suretiyle doğrudan ve şahsen Yüksek Seçim Kuruluna ve bu kurula iletilmek üzere aynı ekinde il seçim kurulu başkanlığına yapılabileceği gibi vazgeçme süresi içinde belirtilen kurullara noter aracılığıyla da yapılabileceğine,

8- Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasına,

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 2023/110

9- Karar örneğinin Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne Kurulumuzun www.ysk.gov.tr internet adresinde yayınlanmasına,

10- Seçim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilmesine,

11- Kararın sonuç kısmının Yüksek Seçim Kurulu duyurusu olarak ilgililere TRT aracılığı ile duyurulmasına,

13.03.2023 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Ahmet YENER

Başkanvekili
Ekrem ÖZÜBEK

Üye
Ali ÜRKER

Üye
Orhan USTA

Üye
Battal ÖZÜT

Üye
Talip BAKIR

Üye
Dr. Serdar MUTTA

Üye
Mahmut AKGÜN

Üye
Feyzi EROĞLU

Üye
Smail KALENDER

Üye
Ali ÇOPUR